

۱۶۲۵ مجتمع آموزش عالی بنت الهدی

سرشناسه:	فقیهی مقدس، نفیسه، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور:	صلح‌گرایی حکومت مهدوی از دیدگاه مفسران فریقین / نفیسه فقیهی مقدس.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۴۲ق. = ۱۳۹۹ش.
مرجع تولید:	مجتمع آموزش عالی بنت الهدی
مشخصات ظاهری:	۳۷۶ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۶۷۲-۴
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه:ص. ۲۴۸.
موضوع:	محمدین حسن ﷺ، امام دوازدهم، ۲۵۵ق -
موضوع:	تفاسیر - Commentaries -- Qur'an
موضوع:	صلح -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام -- Religious aspects -- Peace
موضوع:	صلح‌گرایی - Pacifism
موضوع:	مهدویت -- جنبه‌های قرآنی - Mahdism -- Qur'anic teaching
موضوع:	رهبری سیاسی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع:	Political leadership -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده:	Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	BP۵۱
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۹۵۹
شماره کتابشناسی ملی:	۵۷۳۳۵۶۸

BP۱۱۳۷

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

صلح‌گرایی حکومت مهدوی از دیدگاه مفسران فریقین

مؤلف: نفیسه فقیهی مقدس

چاپ اول: ۱۳۹۹ش / ۱۴۴۲ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ﷺ ● قیمت: ۳۶۰۰۰۰ تومان ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حججیه)، نبش کوچه ۱۸:

تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ / تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ - ۲۵۰

◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ - ۲۵۰

✉ pub_almustafa

🌐 http://buy-pub.miu.ac.ir

✉ miup@pub.miu.ac.ir

با تشکر از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نویخت
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- صفحه‌آرایی: محمد خسرویگی
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر فنی: علی عبادی فرد

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

صلح‌گرایی حکومت مهدوی از دیدگاه مفسران فریقین

نفیسه فقیهی مقدس

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

«جامعة المصطفیٰ علیه السلام العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی علیه السلام «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه السلام» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه السلام

فهرست

مقدمه	۹
۱. مفاهیم و مبانی نظری تحقیق	۱۱
گفتار اول: مفاهیم	۱۱
۱. تبیین مسئله	۱۱
۲. مفهوم‌شناسی	۱۷
الف) صلح	۱۷
ب) سلم	۲۰
ج) امنیت	۲۲
د) جنگ	۲۴
گفتار دوم: حکومت جهانی امام مهدی <small>عجل الله تعالی فرجه الشریف</small> در تفاسیر فریقین	۲۵
آیه اول: آیه وعده	۲۶
دیدگاه مفسران	۲۶
دیدگاه اول: عام بودن غلبه اسلام	۲۷
دیدگاه دوم: تحقق وعده الهی در دوران صدر اسلام	۲۸
دیدگاه سوم: غلبه اسلام در زمان حکومت امام مهدی <small>عجل الله تعالی فرجه الشریف</small>	۲۹
آیه دوم: آیه وراثت مستضعفان	۴۵
آیه سوم: آیه وراثت زمین	۵۵
دیدگاه اول: معرفی حکومت جهانی امام مهدی <small>عجل الله تعالی فرجه الشریف</small> ، به عنوان مصداق اتم	۵۷
آیه شریف	۵۷

- دیدگاه دوم: عام بودن مفهوم آیه شریف ۵۹
- گفتار سوم: بررسی نگرش‌های صلح‌محور و جنگ‌محور به مهدویت ۶۳
- گفتار چهارم: جنگ و صلح و مراحل ظهور ۷۳
- الف) جنگ در آستانه ظهور ۷۴
- ب) جنگ‌های هنگام ظهور ۸۶
۲. مؤلفه‌ها و زمینه‌های صلح مهدوی ۱۰۱
- گفتار اول: ویژگی‌های رهبر صلح‌گستر ۱۰۲
- الف) مقتدای انبیای گذشته ۱۰۴
- ب) مکارم اخلاق ۱۰۷
- ج) هیبت و شجاعت ۱۱۰
- د) مؤید به معجزه و کرامات ۱۲۱
۱. ندای منادی از آسمان ۱۲۱
۲. نصرت با ملائکه الهی ۱۲۳
- ه) علم و دانش الهی حضرت ۱۲۳
- گفتار دوم: صلح‌پذیری جامعه جهانی ۱۲۴
- گفتار سوم: ویژگی‌های طبیعت و هستی ۱۲۷
- نتیجه‌گیری ۱۳۱
۳. راهبردهای ایجابی صلح ۱۳۳
- گفتار اول: راهبردهای فرهنگی ۱۳۴
۱. توحیدمحوری ۱۳۴
۲. پالایش ایمان و تقویت ایمان‌مداری ۱۴۲
۳. توجه به جایگاه کرامت انسان ۱۵۲
۴. ارتقای سطح معرفت و خردورزی انسان ۱۵۷
۵. توسعه مساجد و مراکز دینی ۱۶۰
- گفتار دوم: راهبردهای اجتماعی ۱۶۲
۱. تقویت بنیان‌های اجتماعی ۱۶۳

فهرست ۷

۲. اهتمام به اصلاحات در حوزه نیازمندی‌های ساختاری جامعه ۱۶۶
۳. عدالت محوری ۱۶۹
- گفتار سوم: راهبردهای اقتصادی ۱۷۴
۱. افزایش منابع مالی حکومت ۱۷۵
۲. بهره‌گیری از ثروت‌های نهفته ۱۷۷
۳. فقرزدایی از جامعه بشری ۱۸۰
- گفتار چهارم: راهبردهای سیاسی ۱۸۴
- اسلوب دعوت ۱۸۵
- الف) حکمت ۱۸۵
- ب) موعظه حسنه ۱۸۹
- ج) جدال نیکو ۱۹۲
- نتیجه‌گیری ۱۹۷
۴. راهبردهای سلبی صلح ۱۹۹
- گفتار اول: ضرورت جهاد در اسلام ۱۹۹
- گفتار دوم: مبانی جنگ و جهاد در عصر ظهور ۲۰۶
۱. اصل ظلم‌ستیزی ۲۰۶
۲. اصل برائت از متجاوزان ۲۱۰
۳. اصل استقلال و عدم وابستگی به ستمکاران ۲۱۴
۴. نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری ۲۱۷
- گفتار سوم: اهداف جهاد در اسلام ۲۲۲
۱. اعزاز کلمه الله و عبودیت الهی ۲۲۲
۲. رفع فتنه و فساد ۲۲۴
۳. حمایت از مظلومان و مستضعفان ۲۲۷
۴. پیشگیری از تقویت جبهه باطل ۲۳۰
- گفتار چهارم: شاخصه‌ها و سیاست‌های حاکم بر جریان ضد صلح در حکومت مهدوی ۲۳۳
۱. تلاش برای محو ارزش‌ها ۲۳۵

۲. بدعت فکنی ۲۳۹
۳. دین‌ستیزی ۲۴۳
۴. نپذیرفتن دعوت حق ۲۴۵
۵. ایجاد شبهه ۲۴۷
۶. نفاق و افترا ۲۵۱
۷. کتمان حقایق و جلوگیری از بیداری ملت‌ها ۲۵۶
۸. تکذیب ۲۵۹
۹. از میان برداشتن رهبران حق طلب ۲۶۰
۱۰. ارباب و جنایت ۲۶۲
۱۱. پیمان‌شکنی ۲۶۴
- گفتار پنجم: حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریک و اهل کتاب ۲۶۵
۱. ارزیابی نظریه انعدام اهل کتاب در عصر ظهور ۲۶۷
- الف) ادله قرآنی ۲۶۸
- ب) تحلیل عقلی ۲۸۴
۲. تحلیل نظریه بقای اهل کتاب در عصر ظهور ۲۸۹
- الف) آیات ۲۸۹
- ب) سنت نبوی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ۲۹۵
- ج) روایات قضاوت ۲۹۷
- د) دلیل عقلی ۲۹۸
- درنگی در حکمت جزیه ۲۹۹
- تحلیل و جمع‌بندی ۳۱۲
۱. اختصاص روایات قتل به فتنه‌گران اهل کتاب ۳۱۲
۲. اختصاص روایات قتل به مشرکان و کفار ۳۱۳
- نتیجه پژوهش ۳۱۵
- نمایه ۳۲۱
- کتابنامه ۳۵۷

مقدمه

تحقق صلح و گسترش رحمت، از اهداف و آرمان‌های اساسی ادیان الهی است و پیامبران در هر برهه از زمان خویش، برای بسط حاکمیت الهی و گسترش عدالت و قسط کوشیده‌اند. در این میان، نگاه خاص و ممتاز دین خاتم به مقوله صلح و امنیت جوامع بشری، به مثابه مؤلفه‌ای محوری در راستای دستیابی انسان به حیات طیبه، قابل بررسی است. صلح و رحمت، از اهداف و آرمان‌های اساسی اسلام می‌باشد و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای گسترش آنها مبعوث شده است. چشم‌انداز کلی و راهبرد اساسی قرآن درباره صلح و همزیستی را می‌توان در آیات متعدد کلام الهی جست. از دیدگاه آموزه‌های اسلام، صلح و زندگی مسالمت‌آمیز، اصل اولیه و دستور عمومی به همه افراد جامعه ایمانی است، جنگ افروزی مذمت و منشأ فساد است، و هرگونه تعدی، تجاوز و ستمگری، محکوم و نهی شده است. قرآن هرگونه نابرابری نژادی، قومی و ذاتی انسان‌ها را که زمینه زیاده‌خواهی و تجاوزگری است، نفی کرده و تنها ملاک برتری را درستکاری و پاسداشت فضیلت‌های اخلاقی و انسانی می‌داند. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه در مقام آخرین خلیفه الهی، با حذف عوامل مفسد و طغیانگر در زمین، سیر راهبردی هدایت، عدالت و امنیت و صلح را به کمال

می‌رساند و تفسیر واقع‌بینانه الهی از انسان را در نظام صلح‌مدار و عدالت طلب خویش آشکار می‌سازد؛ تا انسان به حد نهایی رشد خویش در زمان و زمین دست یابد. این به معنای نادیده انگاشتن اصول محوری دین و تسامح در تعامل تجاوزگران به مبانی و مؤلفه‌های دین نیست؛ زیرا جهاد در منطق قرآن، قانونی خدایی و مقدس می‌باشد که از روی ناگزیری و برای اصلاح جامعه و پدید آوردن جامعه‌ای توحیدی و رسیدن به صلح پایدار، تشریح شده است. در این نوشتار که با هدف بررسی جایگاه صلح در حکومت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه له نگارش یافته، پس از تبیین کلیات و مفاهیم و بررسی مؤلفه‌ها و زمینه‌های صلح، به راهبردهای مصلح موعود در تحقق صلح همه‌جانبه در جوامع بشری پرداخته می‌شود. در نهایت، مقابله با آتش افروزان مسیر سعادت و کمال انسانی، به مثابه راهبردهای سلبی صلح، تبیین خواهد شد. امید که این ناچیز، آغاز نگاه‌های علمی نوین به ابعاد رحمت‌مدار و صلح‌گستر جامعه مهدوی باشد.

کتاب حاضر ابتدا در جامعه المصطفی عالمیه، در قالب رساله دکتری سامان یافت و پس از انجام تحقیقات تکمیلی منتشر شده است. بر خود لازم می‌دانم از راهنمایی‌های علمی و ارزنده حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر مهدوی‌راد و نیز حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر نجارزادگان تشکر نمایم.